VÝROČNÁ SPRÁVA O PRÍPRAVE PROGRAMOV NA ZLEPŠENIE KVALITY OVZDUŠIA ZA ROK 2023

Január 2024

Projekt LIFE IP - Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010) podporila Európska únia v rámci programu LIFE.

Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR prostredníctvom MŽP SR.

Názov dokumentu	**VÝROČNÁ SPRÁVA O PRÍPRAVE PROGRAMOV NA ZLEPŠENIE KVALITY OVZDUŠIA 2023**
Názov projektu	Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia Skrátený názov: LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia
Kód projektu	LIFE18 IPE/SK/000010
Trvanie projektu	1.1.2020 – 31.12.2027
Aktivita	C1.2 Koordinačná jednotka
Úroveň dôvernosti	Interný dokument
Dátum vydania	31.1.2024
Zodpovedný partner	MŽP SR
Autori	**Autori:** *Eva Kanyicska Sima* (MŽP SR) **Prispievatelia:** *Juraj Pekár* (MŽP SR) *Zuzana Kopinová* (MŽP SR)

SUMMARY

The main objective of the LIFE IP project - Air Quality Improvement is to support effective air quality management aimed at improving air quality and reducing exposure to harmful air pollutants for the population. To fulfill the objectives of the LIFE project regarding the improvement of the preparation and implementation of Air Quality Management Plans (hereinafter referred to as "AQMPs"), various steps and activities were carried out in 2023.
In July the new legal framework for air protection was adopted to ensure and maintain good air quality, reduce overall emissions, and limit emissions directly at the source – LIFE IP staff participated on commenting the proposals and following its adoption also on organizing informative online seminars for local government representatives.
To improve communication between the Slovak Hydrometeorological Institute (SHMI) and representatives of the LIFE project, a communication platform was established Teams, where materials for AQMPs for individual zones/agglomerations were shared. In case of updates to the materials, relevant information will also be published there to ensure timely dissemination of changes.
Regular online working meetings on supporting the preparation of AQMPs in individual zones were held at biweekly intervals. Collaboration primarily focused on updating the Methodological Guidelines for the Preparation of AQMPs which were adopted by the Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR).
Communication and cooperation with DOSRs has been greatly improved via a plethora of meetings between the project representatives, Air Quality Department at MoE SR and SHMI, and making use of online tools.
In response to the European Court of Justice's ruling, the MoE SR in coordination with the LIFE IP undertook several steps aimed at addressing the situation. Two main measures that arose from inter- and intra-ministerial working groups were the financing scheme for the areas covered by the lawsuit to provide good quality fuel and exchange old heating devices, and the Renovate you House MINI focused on improving energy efficiency of households in AQMAs (Air Quality Managements Areas) within the regions covered by the lawsuit.

Obsah

Úvod **4**

I. Nová legislatíva v oblasti ochrany ovzdušia a jej uvedenie do praxe **5**

II. Spolupráca pri príprave podkladov SHMÚ k PZKO pre jednotlivé zóny a aglomerácie **7**

III. Spolupráca medzi OOO MŽP a koordinačnou jednotkou projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia **7**

IV. Spolupráca s OÚvSK pri príprave programov na zlepšenie kvality ovzdušia **8**

V. Nové finančné schémy zamerané na financovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia **10**

Použité skratky a názvy

MKO – manažéri kvality ovzdušia
MP- Metodický pokyn riadenia kvality ovzdušia (vrátane príloh), aktualizovaný OOO MŽP SR v r.2023
MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NEIS- Národný emisný informačný systém
NEZ- nízkoemisná zóna
NMSKO – Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia
NO_2 - oxid dusičitý, vzniká pri spaľovacích procesoch (napríklad v cestnej doprave, priemyselných zdrojoch a v energetike). Jeho hlavným zdrojom v SR je predovšetkým doprava.
OOO MŽP SR – Odbor ochrany ovzdušia Ministerstva životného prostredia
ORKO – oblasť riadenia kvality ovzdušia, ktorá si vyžaduje osobitnú ochranu ovzdušia. Patria sem aj rizikové oblasti identifikované modelovaním SHMÚ.
OÚvSK- okresný úrad v sídle kraja
PM_{10}, $PM_{2,5}$ – z anglického „Particulate Matter“, drobné častice alebo kvapôčky s aerodynamickým priemerom menším ako 10 µm, resp. 2,5 µm. Zvýšené koncentrácie týchto prachových častíc v ovzduší sa vyskytujú hlavne v zime v súvislosti s emisiami, pochádzajúcimi z vykurovania a zvýšenými emisiami z dopravy (resuspenzia, zimné posypy a pod.)
PZKO (aj IPZKO) – program(y) na zlepšenie kvality ovzdušia
Projekt LIFE– celý názov: projekt LIFE IP - Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia
PV – Poradný výbor zriadený v súlade so Štatútom poradného výboru na prípravu, vypracovanie, schválenie, implementáciu a preskúmanie Programu na zlepšenie kvality ovzdušia
SAŽP- Slovenská agentúra životného prostredia
SEA- Strategic Environmental Assessment - Posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie
SHMÚ – Slovenský hydrometeorologický ústav.
SWOT- analýza, zameraná na rozbor silných a slabých stránok navrhovaných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia

Úvod

Hlavným cieľom projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia je podpora efektívneho riadenia kvality ovzdušia zameraná na zlepšenie kvality ovzdušia a zníženie expozície škodlivých látok znečisťujúcich ovzdušie na obyvateľstvo (ďalej len „ projekt LIFE“). K naplneniu cieľov projektu LIFE ohľadne zlepšenia prípravy a implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia (ďalej len „PZKO“) sa v r. 2023 uskutočnili nasledovné kroky a činnosti:

- školenia pre zástupcov samospráv, orgánov ochrany ovzdušia a zástupcov projektu LIFE ohľadne novej legislatívy,
- príprava metodík vrátane príloh a podkladov k príprave PZKO v zmysle novej legislatívy, ktorá vstúpila do účinnosti v r. 2023,
- implementácia nástrojov na zlepšenie a zefektívnenie komunikácie naprieč sektorom ochrany ovzdušia medzi kľúčovými subjektami, ktorými sú Odbor ochrany ovzdušia MŽP SR (ďalej len „OOO MŽP SR“), SHMÚ, okresné úrady v sídle kraja (ďalej „OÚvSK“), ako aj medzirezortnej komunikácie o možnostiach financovania opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia,
- aktívna účasť na príprave programov zlepšenia kvality ovzdušia formou účasti na Poradných výboroch a pracovných skupinách v príslušných zónach a aglomeráciách,
- riešenie financovania opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

Priebeh prác a činností, zameraných na prípravu PZKO pre jednotlivé zóny je popísaný v nasledovných kapitolách Výročnej správy k PZKO za rok 2023.

I. Nová legislatíva v oblasti ochrany ovzdušia a jej uvedenie do praxe:

Hlavným cieľom novej právnej ochrany ovzdušia je zabezpečenie a udržanie dobrej kvality ovzdušia, zníženie celkových emisií a obmedzovanie emisií priamo pri zdroji. Nová legislatíva zvyšuje právomoci štátu, okresných úradov a samospráv v boji za zlepšenie kvality ovzdušia. V zmysle novej legislatívy sa samosprávy môžu intenzívnejšie zapojiť do riadenia kvality ovzdušia, napr. vypracovať regionálny a miestny PZKO, zriadiť nízkoemisnú zónu, obmedziť výkon vybraných činností na svojom území.
Od 1. júla 2023 nadobudol účinnosť nový zákon č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, následne nadobudli účinnosť aj zákon o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia a vykonávacie predpisy – ide o nasledovné právne úpravy:

- Zákon č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť od 1. júla 2023), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/146/vyhlasene_znenie.html
- Zákon č. 190/2023 z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia (účinnosť od 1. januára 2024) https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/190/20240101

Vykonávacie vyhlášky:

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **248/2023 Z. z.** o požiadavkách na stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/249/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **249/2023** Z. z. o monitorovaní emisií zo stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia a kvality ovzdušia v ich okolí, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/249/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **250/2023** Z. z. o kvalite ovzdušia, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/250/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **251/2023** Z. z. o kvalite palív, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/251/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **252/2023** Z. z. o odbornej spôsobilosti v ochrane ovzdušia, podrobnostiach odborných posudkov a výkone kontroly malých spaľovacích zariadení na tuhé palivo a kvapalné palivo, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/252/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **253/2023** Z. z. o požiadavkách na skladovanie, plnenie a prepravu benzínu, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/253/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **254/2023** Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane ovzdušia, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/254/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **255/2023** Z. z., ktorou sa ustanovujú informácie podávané Európskej komisii a požiadavky na vypracovanie národných emisných inventúr, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/255/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **256/2023** Z. z. o regulovaných výrobkoch s obsahom organických rozpúšťadiel, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/256/vyhlasene_znenie.html

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. **299/2023** Z. z., ktorou sa ustanovujú jednotlivé notifikačné požiadavky pre špecifický odbor oprávnených technických činností, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/299/vyhlasene_znenie.html

V súvislosti s novou legislatívou prebehlo dňa 13.7.2023 úvodné školenie riaditeľky OOO MŽP SR Ing. Z. Kocunovej pre MKO a zástupcov projektu LIFE k novému zákonu o ochrane ovzdušia. Následne boli v gescii projektu LIFE a v spolupráci so zástupcami OOO MŽP SR zrealizované 4 online semináre pre zástupcov samospráv (24. a 26.10., 9. a 10.11.2023) ohľadne zaškolenia do novej legislatívy. Na seminároch prebiehali prezentácie a diskusia zástupcov samospráv, manažérov kvality ovzdušia a zástupcov projektu LIFE a OOO MŽP SR na nasledovné témy:
24.10.2023: *Právna úprava v oblasti ochrany ovzdušia. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia*
26.10.2023: *Povoľovanie malých zdrojov znečisťovania ovzdušia a umiestňovanie stacionárnych zdrojov*
9.11.2023: *Povinnosti prevádzkovateľov malých zdrojov znečisťovania ovzdušia a prevádzkovateľov vybraných osobitných činnosti. Štátny dozor a riešenie podnetov v pôsobnosti obce*
10.11.2023: *Riadenie kvality ovzdušia.*
29. - 30.3.2023 sa uskutočnila v gescii projektu LIFE v Nízkych Tatrách konferencia „*Čistejšie ovzdušie v našich mestách a obciach – Ako na to?“*. Počas druhého dňa konferencie boli manažéri kvality ovzdušia moderátormi diskusie so zástupcami samospráv na tému *Interaktívne konzultácie k opatreniam na zlepšenie kvality ovzdušia v mestách a obciach*. Koordinačná jednotka projektu LIFE pripravila podklad k predmetnej diskusii na základe Katalógu opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Cieľom diskusie bolo podporiť spoluprácu relevantných zástupcov a subjektov, zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia v regiónoch a zdieľať príklady dobrých a osvedčených praktických riešení, vrátane spolupráce s verejnosťou.
V dňoch 15.a 16.11.2023 v Bratislave a 22.11.2023 v Košiciach sa konalo školenie SHMÚ – Atmoplan, webovej aplikácie na podporu riešenia a zjednotenia prístupu k posudzovaniu kvality ovzdušia. Počas školení vo forme workshopov mali MKO možnosť aplikáciu vyskúšať si priamo v praxi a riešiť prípadné problémy za pomoci školiteľov. Základný scenár každého projektu obsahoval aktuálnu situáciu, oproti ktorej sa vyhodnocovali užívateľom zadané scenáre. Tento základný scenár, obsahuje za celú SR všetky emisné zdroje NEIS a dopravné zdroje (pre 10 miest podrobne, ostatné obce a mestá hlavné ťahy), meteorológiu z modelu ALADIN a mapy priemerných ročných koncentrácií PM_{10}, $PM_{2,5}$ a NO_2. Mapy koncentrácií s vysokým rozlíšením obsahujú aj príspevky z lokálnych kúrenísk. Atmoplan je zameraný najmä na hodnotenie

vplyvu na kvalitu ovzdušia, napríklad rozptylové štúdie a podporu implementácie PZKO. Aplikácia obsahuje aj možnosť návrhu a hodnotenia nízkoemisnej zóny („ďalej len „ NEZ“). Výpočet koncentrácií je založený na vopred definovanom scenári, ktorý môže používateľ modifikovať pridávaním nových zdrojov alebo úpravou technických a fyzikálnych parametrov už implementovaných zdrojov. V rámci školenia dostali MKO možnosť vyskúšať si modelové situácie na 2 rôznych obciach, podľa svojho výberu. Inštruktážny video manuál: https://www.shmu.sk/sk/?page=2819

II. Spolupráca pri príprave podkladov SHMÚ k PZKO pre jednotlivé zóny a aglomerácie:

V priebehu roka 2023 prebiehalo pripomienkovanie podkladov SHMÚ k PZKO pre jednotlivé zóny/aglomerácie, na ktorom sa zúčastňovali manažéri kvality ovzdušia a zástupcovia koordinačnej jednotky projektu LIFE. Prebiehala diskusia a boli zapracované pripomienky manažérov kvality ovzdušia a zástupcov koordinačnej jednotky k Metóde integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko zhoršenej kvality ovzdušia Metodika_final_v2a.pdf (shmu.sk) Podklady k PZKO a analýzy kvality ovzdušia v jednotlivých krajoch boli prezentované a diskutované na projektových stretnutiach, boli riešené v rámci diskusií na weekly call, aj na pravidelných pracovných stretnutiach za účasti OOO MŽP, SHMÚ a koordinačnej jednotky projektu LIFE. Ku koncu roka 2023 boli na stránke www.shmu.sk zverejnené podklady za nasledovné zóny a aglomerácie: zóna Banskobystrický kraj, zóna Košický kraj a aglomerácia Košice, zóna Nitriansky kraj, zóna Žilinský kraj, zóna Trenčiansky kraj a Prešovský kraj. Pripomienky od koordinačnej jednotky a manažérov kvality ovzdušia boli odoslané, diskutované a následne aj zapracované do podkladov k PZKO za jednotlivé zóny: Podklady pre PZKO - SHMÚ (shmu.sk). Za účelom zlepšenia komunikácie medzi SHMÚ a zástupcami projektu LIFE bola zriadená komunikačná platforma na MS TEAMS_MKO_PZKO, do ktorej boli vložené podklady k PZKO pre jednotlivé zóny/aglomerácie. V prípade aktualizácie podkladov bude aj na tomto mieste zverejnená predmetná informácia s cieľom včasného informovania o uvedených zmenách.

III. Spolupráca medzi OOO MŽP a koordinačnou jednotkou projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia:

V dvojtýždenných intervaloch prebiehali pravidelné online pracovné stretnutia na tému podpory prípravy PZKO v jednotlivých zónach. Spolupráca prebiehala predovšetkým na aktualizácii Metodického pokynu k príprave PZKO a doplnení nasledovných príloh metodického pokynu:

- Aktualizácia metodického pokynu - Metodický pokyn K riadeniu kvality ovzdušia (minzp.sk)
- Vzorový časový harmonogram prípravy PZKO_ (podklady na MS Teams)
- Usmernenie k zriaďovaniu NEZ - Metodický pokyn MŽP SR, odboru ochrany ovzdušia k zriaďovaniu nízkoemisných zón (minzp.sk)
- Účinky znečisteného ovzdušia na zdravie - prioha-4_vplyv-znecistenia-ovzdusia-verejne-zdravie_verzia-2.pdf (minzp.sk)
- Finančné mechanizmy financovania PZKO - v príprave
- Vplyv znečistenia ovzdušia na verejné zdravie

Taktiež bola zo strany koordinačnej jednotky projektu LIFE pripomienkovaná Príručka pre obce a mestá v oblasti ochrany ovzdušia - prirucka-obce-mesta-oblasti-ochrany-ovzdusia.pdf (minzp.sk). Náplňou pravidelných pracovných stretnutí bolo aj riešenie aktuálnych problémov, spojených s prípravou podkladov SHMÚ k PZKO, na stretnutia boli podľa potreby prizývaní aj zástupcovia SHMÚ, k riešeniu Metódy integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko zhoršenej kvality ovzdušia (Metodika_final_v2a.pdf (shmu.sk)) a k ostatným aktuálnym otázkam kvality ovzdušia.

IV. Spolupráca s OÚvSK pri príprave programov na zlepšenie kvality ovzdušia:

V oblasti zlepšenia spolupráce a komunikácie s OÚvSK boli realizované nasledovné kroky:

- bola zriadená komunikačná platforma na MS TEAMS – PZKO s prístupom pre manažérov kvality ovzdušia, dotknutých pracovníkov na OÚvSK ako priestor na zdieľanie podkladov k PZKO a ďalších dokumentov,
- podľa potreby jednotlivých OÚvSK boli realizované aj ďalšie online a prezenčné stretnutia za účelom konzultácií k príprave PZKO pre príslušnú zónu/aglomeráciu priamo so zástupcami OOO MŽP SR alebo SHMÚ,
- v priebehu roka prebiehali stretnutia zástupcov OÚvSK a projektu LIFE (MKO, koordinačná jednotka) so starostami rizikových obcí (obce, identifikované s rizikom zhoršenej kvality ovzdušia so stupňom rizikovosti 3 a 2) za účelom identifikácie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia,
- na jednotlivých OÚvSK prebiehali zasadnutia poradných výborov a pracovných skupín (viď. prehľad v tabuľke Prílohy č.1 dokumentu)
- v gescii projektu LIFE boli zrealizované online stretnutia „Konzultácie k PZKO“ za účasti dotknutých zamestnancov OÚvSK, poverených prípravou PZKO a zástupcami projektu LIFE a OOO MŽP SR v dňoch 21.6.2023 a 3.10.2023.

Konzultácia dňa 21.6.2023 bola zameraná na nasledovné témy:

- *Metóda integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko nepriaznivej kvality ovzdušia:* Mgr. Jana Krajčovičová, Ph.D., SHMÚ predstavila metódu integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko nepriaznivej kvality ovzdušia. Cieľom je vymedziť rizikové obce, v ktorých sa predpokladá zhoršená kvalita ovzdušia, nielen na základe meraní, priradiť im stupeň rizika a určiť, ktoré obce budú označené ako oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO). SHMÚ vychádza z dostupných dát – NMSKO, modelovanie, palivá z vykurovania, klimatické a fyzicko-geografické dáta. Na vymedzenie rizikových oblastí bolo použitých viacero zdrojov dát, ktoré boli skombinované do výsledného rizikového stupňa od 0 po 3, kde 0 predstavuje relatívne zanedbateľné riziko a 3 najvyššie riziko zhoršenej kvality ovzdušia. Povinnosť vypracovať PZKO vzniká tým zónam a aglomeráciám, na území ktorých sa nachádza aspoň jedna obec s rizikovým stupňom 3. Opatrenia na zníženie emisií však musia byť vykonané vo všetkých obciach takto vyčlenenej zóny, ktorých rizikový stupeň je 2 alebo 3, v ideálnom prípade aj v obciach s rizikovým stupňom 1.

Odkaz na metodiku: https://www.shmu.sk/File/oko/studie_analyzy/Metodika_final_v2a.pdf
Odkaz na mapu a zoznam obcí: https://www.shmu.sk/sk/?page=2768
Odkaz na podklady SHMÚ k PZKO: https://www.shmu.sk/sk/?page=2699

- ***Podporné dokumenty k príprave PZKO***
  Ing. Zuzana Kocunová, riaditeľka odboru ochrany ovzdušia z MŽP SR, vyzvala prítomných zástupcov OÚvSK a manažérov kvality ovzdušia, aby zintenzívnili práce na spracovaní PZKO v jednotlivých zónach. Kľúčové sú zóny a aglomerácia, ktoré sú súčasťou žaloby Európskej komisie voči SR k porušovaniu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe (zóna Banskobystrický kraj, zóna Košický kraj a aglomerácia Košice). Treba sa zamerať najmä na nastavenie opatrení v rámci lokálneho vykurovania – osvetové kampane, revízia a čistenie vykurovacích zariadení, možnosti prípravy a spracovania paliva. Dôležité je tiež hľadať možnosti podpory pre nízko-príjmové domácnosti ohrozené energetickou chudobou. Nový zákon o ochrane ovzdušia bol schválený 17. februára 2023. V dohľadnej dobe bude aktualizovaný Metodický pokyn (ďalej len „MP“) a jeho príslušné prílohy tak, aby boli v súlade s aktuálnym znením zákona.

Odkaz na MP a prílohy:
https://www.minzp.sk/ovzdusie/ochrana-ovzdusia/dokumenty/riadenie-kvality-ovzdusia/

- ***Informácia o súčasnom stave prác a spracovaní PZKO***
  Zástupcovia OÚvSK s podporou MKO podali informácie o postupe prác pri príprave PZKO. Práce na PZKO za zónu Banskobystrický a Košický kraj sú najďalej, pripravené sú okrem iného aj zoznamy opatrení od veľkých znečisťovateľov. Problematické zostávajú opatrenia v oblasti lokálneho vykurovania, na čo upozornili aj ďalší kolegovia z radov OÚvSK aj MKO, pričom tieto opatrenia sú kľúčové pre zlepšenie kvality ovzdušia v rámci väčšiny zón. Všetky navrhované opatrenia musia byť časovo viazané, odpočtovateľné a musí k nim byť priradená zodpovednosť, čo je veľmi komplikované pre oblasť lokálnych kúrenísk. Tieto opatrenia by mali byť jednotné pre celé Slovensko a ich charakter si vyžaduje zásadné legislatívne zmeny a podporu zo strany štátu (výmena vykurovacích zariadení, zmena palivovej základne atď.). Katalóg opatrení, ktorý bol spracovaný v rámci projektu LIFE v spolupráci s ďalšími odborníkmi, treba upraviť tak, aby boli k jednotlivým typovým opatreniam doplnené vhodné finančné mechanizmy a výzvy. Podklad treba doplniť o identifikačné listy opatrení, SWOT analýzu a vhodné indikátory (čiastočne spracované). V rámci diskusie bolo ďalej doporučené, že by bolo vhodné vydať nové oznámenie o začatí spracovania PZKO (predchádzajúce boli vydané ešte v roku 2021). Treba tiež vydať oznámenie o začatí procesu strategického environmentálneho posudzovania (SEA) samostatne pre každé PZKO. Navrhované opatrenia, resp. typy opatrení, by mali byť následne namodelované tak, aby bolo jasné, že ich implementáciou dôjde k zníženiu znečistenia ovzdušia. Uvedené modelovania treba konzultovať s rezortnou organizáciou – SHMÚ, avšak pre spracovanie bude potrebný odhad množstva zníženia emisií. PZKO by sa mali vypracovať v prípade prekročenia limitnej, resp. cieľovej hodnoty znečisťujúcej látky, pričom cieľom je dosiahnuť dobrú kvalitu ovzdušia. Opatrenia v jednotlivých zónach by sa teda mali zamerať na oblasti, v ktorých má zóna problém (napr. pre zónu Bratislavský kraj: NO_2 – sektor doprava; pre zónu Banskobystrický kraj: PM – sektor lokálne vykurovanie, atď.). V závere stretnutia boli stanovené úlohy a termíny ich plnenia pre všetkých aktérov stretnutia.

Konzultácia dňa 3.10.2023 bola zameraná na nasledovné témy:

- *Odpočet dohodnutých krokov/úloh z posledného stretnutia (21. 6. 2023)*
- *Informácia riaditeľky OOO MŽP Ing. Zuzany Kocunovej a Ing. Evy Gerhátovej k revízii Revízia Smernice EU o kvalite okolitého ovzdušia a riadeniu kvality ovzdušia v kontexte zákona o ochrane ovzdušia č 146/2023 Z. z)*
- *Informácia o súčasnom stave prác a spracovaní PZKO*
  Práce na PZKO za zónu Banskobystrický kraj boli k termínu stretnutia najďalej – mali k dispozícii podklady od SHMÚ, spracovali harmonogram postupu prác, mali rozpracované úvodné kapitoly dokumentu, ako aj predbežný návrh opatrení. Za zónu Košický kraj a aglomeráciu Košice bol tiež spracovaný harmonogram prác, riešili oznámenie spracovania SEA (prebehli konzultácie so SAŽP), prebehlo stretnutie so zástupcami US Steel a obce Veľká Ida. Pre zónu Žilinský kraj už boli spracované podklady od SHMÚ (09/2023) a prebiehalo pripomienkovanie podkladov kolegami z OÚvSK a MKO, pričom konštatovali, že budú potrebné ďalšie konzultácie so SHMÚ. Za zónu Trenčiansky kraj sú k dispozícii podklady od SHMÚ, boli spripomienkované zo strany OÚvSK, resp. MKO, pričom niektoré body treba ďalej konzultovať. Zóny Prešovský, Nitriansky a Bratislavský kraj a aglomerácia Bratislava zatiaľ nemajú spracované/aktualizované podklady, avšak kolegovia MKO sa pripravujú a oslovujú dotknuté obce a mestá. Problematické zostávajú opatrenia v oblasti lokálneho vykurovania, na čo opäť upozornili aj ďalší kolegovia z radov OÚvSK aj MKO, pričom tieto opatrenia sú kľúčové pre zlepšenie kvality ovzdušia v rámci väčšiny zón. Všetky navrhované opatrenia musia byť časovo viazané, odpočtovateľné a musí k nim byť priradená zodpovednosť, čo je veľmi komplikované pre oblasť lokálnych kúrenísk. Tieto opatrenia by mali byť jednotné pre celé Slovensko a ich charakter si vyžaduje zásadné legislatívne zmeny a podporu zo strany štátu (výmena vykurovacích zariadení, zmena palivovej základne atď.).

- *Diskusné fórum na dnesdycham:*
  SAŽP ako partner projektu LIFE predstavil zúčastneným diskusné fórum, ktoré je dostupné v intranete dnesdycham, kam majú prístup kolegovia z projektu LIFE, ako aj zástupcovia OÚSK. Začiatkom 09/2023 boli nastavené notifikácie pre všetkých, čiže pri zadaní novej otázky či odpovede budú všetci upozornení, že v diskusnom fóre došlo k zmene. MŽP SR – referát koordinácie projektu LIFE, tiež zváži možnosť vytvoriť priestor pre zdieľanie podkladov k príprave PZKO, vrátane harmonogramov prác na prípravu PZKO pre jednotlivé zóny, cez nástroj MS Teams.V závere stretnutia boli stanovené úlohy a termíny ich plnenia pre všetkých aktérov stretnutia.

V. Nové finančné schémy zamerané na financovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia:

1. Financovanie opatrení v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje žaloba Súdneho dvora EK

Súdny dvor Európskej únie vydal dňa 9.2.2023 rozsudok, v ktorom rozhodol, že Slovenská republika sa dopustila porušenia smernice 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia tým, že dlhodobo prekračovala limitnú hodnotu pre PM_{10}, vyjadrenú ako denný priemer, a neprijala

dostatočné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia pre zónu Banskobystrický kraj (Jelšava), zónu Košický kraj a aglomeráciu Košice (Veľká Ida).

V nadväznosti na rozsudok Súdneho dvora EÚ podniklo MŽP SR viacero krokov, ktoré majú prispieť k riešeniu situácie. Jedným z opatrení je príprava dotačnej schémy špecificky pre oblasti, na ktoré sa vzťahuje žaloba so zámerom realizácie dvoch skupín opatrení, a to:

1. Zriadenie novej prevádzky na výrobu kvalitnej palivovej základne (drevná hmota, drevné brikety) prostredníctvom sociálneho podniku.
2. Výmena vykurovacích zariadení v bytových domoch v majetku mesta a v rodinných domoch fyzických osôb.

Vyčlenená suma na zrealizovanie horeuvedených opatrení bola stanovená vo výške 3 150 000,00 EUR, pričom tieto zdroje budú poskytnuté z prostriedkov Environmentálneho fondu podľa § 4 ods. 1 písm. g) zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde, ako odvod do príjmov štátneho rozpočtu.

Ku koncu roka 2023 sa finalizovala príprava Výzvy a sprievodných dokumentov. Výzva bude otvorená dva mesiace (do februára 2024) a v prípade pozitívneho vyhodnotenia niektorého z prihlásených projektov dôjde následne k uzatvoreniu Zmluvy o poskytnutí dotácie a implementácii vybraného projektu.

2. Finančná schéma na podporu čiastkovej obnovy rodinných domov

V súvislosti so zrušením plánovanej kotlíkovej dotácie, ktorá bola cielená na výmenu vykurovacích zariadení v domácnostiach sa začalo uvažovať o náhradnej dotačnej schéme. Pri príležitosti aktualizácie Plánu obnovy a odolnosti a následnému začleneniu kapitoly REPowerEU do tohto strategického nástroja bola pripravená aj dotačná schéma zameraná cielene na fyzické osoby ohrozené energetickou chudobou, resp. zraniteľné skupiny obyvateľstva.

Finančná schéma s pracovným názvom „Obnov dom Light“ ja zameraná na financovanie opatrení čiastkovej obnovy rodinných domov, vrátane výmeny vykurovacieho zariadenia na tuhé palivo. Vykonávateľom schémy je MŽP SR a sprostredkovateľom (implementujúcim orgánom) je SAŽP.

Pilotná výzva schémy bude geograficky zameraná na Banskobystrický - 128 obcí a Košický samosprávny kraj – 23 obcí, spolu 151 obcí s podielom vykurovania tuhým palivom na úrovni minimálne 50% s ohľadom na rozsudok Súdneho dvoru, vynesený v súvislosti s porušovaním Smernice 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia.

Novým prvkom tejto finančnej schémy je možnosť predfinancovania a taktiež možnosť financovať oprávnené náklady až do výšky 100%.

V rámci pilotnej výzvy je cieľ nastavený na obnovu min. 3 060 rodinných domov s alokáciou 30 000 000,00 EUR, ktoré musia byť obnovené do 12 mesiacov od schválenia žiadosti o financovanie. Maximálna výška príspevku pre jeden rodinný dom je 10 000,00 eur.

Po vyčerpaní alokácie na pilotnú fázu schémy Obnov Dom Light, financovanú v rámci kapitoly REPowerEU a dosiahnutí stanovených cieľov (obnova 3 060 rodinných domov) je plánované pokračovanie schémy so zabezpečením prostriedkov prostredníctvom Modernizačného fondu a to až do výšky 186 000 000, 00 EUR. Celkovo sa plánuje s obnovou približne 20 000 rodinných domov.